

**PRAVDA ZA
SVAKO DIJETE**

*Biro za ljudska prava Tuzla
Human Rights Office Tuzla*

POLICIJSKO UPOZORENJE

Brošura za roditelje/staratelje

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

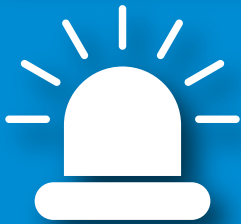
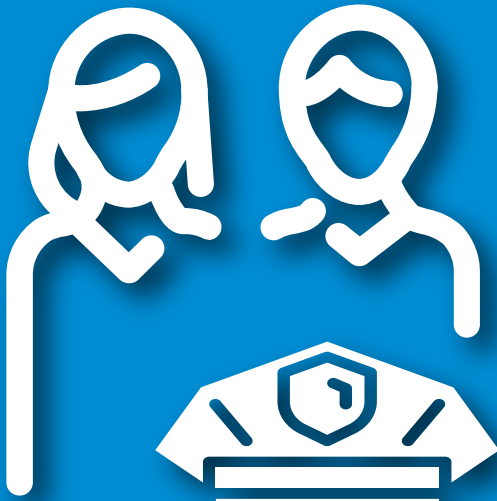

Švicarska agencija za razvoj i saradnju SDC

Autor:
Alma Kovačić,
dipl.psiholog i psihoterapeut

POLICIJSKO UPOZORENJE brošura za roditelje / staratelje

Poštovani roditelji, sve što Vas zanima o pravima i obavezama Vašeg djeteta koje se našlo u sukobu sa zakonom, kao i o Vašim obavezama koje se tiču primjene primjene policijskog upozorenja, naći ćete na stranicama ove brošure.

Poštovani roditelji,

ovo je brošura o mjeri "policijskog upozorenja". Brošuru smo izradili samo za Vas, kako biste se pravilno informirali o svim koracima koji se trebaju preduzeti u postupku izricanja policijskog upozorenja.

Prije svega, jako je bitno da budete svjesni kako Vi kao roditelj imate značajnu i aktivnu ulogu u cjelokupnom postupku policijskog upozorenja. Postupak koji se provodi prema Vašem djetetu ima bitnu odgojnu funkciju.

Taj postupak se naziva DIVERZION POSTUPAK, i njime se nešto preusmjerava, a preusmjerava se krivični postupak prema mehanizmima okončanja **izvan suda**. To znači da se diverzionim postupkom NE pokreće KRIVIČNI postupak kojim se maloljetnik izlaže sudskom postupku i izricanju krivičnih sankcija nego se primjenjuju neke druge mjere – ALTERNATIVNE MJERE. Alternativne mjere imaju za cilj razviti osjećaj odgovornosti maloljetnika za vlastito ponašanje, otkloniti uzroke ponašanja koje je dovelo do učinjenja djela i ojačati pozitivne potencijale maloljetnika, kao i osnažiti oštećenu osobu i zajednicu. **Upravo je policijsko upozorenje jedna vrsta alternativnih mjera.**

S druge strane, krivični postupak podrazumijeva **pokretanje postupka prema maloljetniku**, nakon kojeg tužilac podnosi i prijedlog sudu za izricanje određene mjere prema ovom maloljetniku. Potom se maloljetnik i njegovi roditelji, zajedno sa svim ostalim učesnicima krivičnog djela pozivaju na sudska ročišta i u konačnici donosi odluku o prijedlogu tužilaštva. Maloljetniku se tada, ukoliko se tokom sudskog postupka utvrdi odgovornost, može izreći krivična sankcija odnosno odgojna mjera ili neka strožija kazna.

Bitna razlika u odnosu na diverzioni postupak je što maloljetnik u krivičnom postupku, ukoliko sud utvrdi njegovu odgovornost i donese rješenje o izricanju krivične sankcije, biva evidentiran kao izvršilac krivičnog djela. U diverzionom postupku, kroz izricanje mjere policijskog upozorenja, maloljetnom učinitelju upućuje određeni socijalno-etički prijekor i ukazuje se na nedopuštenost i štetnost takvog ponašanja, posljedice koje takvo ponašanje može imati za njega, kao i na mogućnost vođenja krivičnog postupka i izricanje krivične sankcije u slučaju ponovnog izvršenja krivičnog djela.

Ovaj se maloljetnik potom **ne evidentira kao učinilac krivičnog djela**, nego se podaci o tom maloljetniku čuvaju u policijskim evidencijama ali se ne mogu koristiti u obliku krivične evidencije.

Evidencija postoji jedino ukoliko isti maloljetnik, ponovno počini krivično djelo, jer se policijsko upozorenje može izreći samo JEDANPUT.

Zašto trebate pročitati ovu brošuru?

1. Jer ste roditelj djeteta koje se našlo u sukobu sa zakonom

Ukoliko je Vaše dijete maloljetnik tj. ima od 14 do 18 godina i našlo se u sukobu sa zakonom time što je izvršilo ponašanje koje je opisano kao krivično djelo jako je bitno da se informirate o procesu kojem ste dužni prisustvovati jer time pomažete svom djetetu.

Zakon u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji štiti djecu i maloljetnike tokom krivičnog postupka, ali i određuje načine postupanja prema maloljetnicima koji su počinili krivično djelo, zove se **Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku F BiH**.

Ovaj Zakon predviđa da djeca od 14 do 18 godina, koju nazivamo maloljetnici, kada po **prvi put** počine neko **lakše krivično djelo** (djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine), i koje priznaju da su počinili, a tako odobri nadležni tužilac, može **samo** upozoriti na neprihvatljivost takvog ponašanja policijski službenik. Dakle, nakon upozorenja koje izriče policijski službenik, posebno obrazovan za rad s maloljetnicima, cjelokupni krivični predmet se zatvara, te se završava na taj način. Dijete i roditelji ne idu u tužilaštvo i na sud te se ne izlažu dodatnom stresu i osjećaju obilježnosti i srama.

2. Jer želite na ispravan način uticati na svoje dijete koje je počinilo krivično djelo

Ne postoji savršen roditelj, niti onaj najbolji. Ipak, postoji najbolja reakcija na ispoljena neprihvatljiva ponašanja. To je reakcija koja je usmjerena na najbolji interes djeteta.

Jedan od uslova za izricanje upozorenja je da dijete **svjesno priznaje** učinjenje tog djela. Međutim, djeca, ponekad zbog straha od roditeljske reakcije ili nekih drugih razloga, negiraju učinjeno, te time onemogućavaju izricanje ovog upozorenja. **Tu vi kao roditelj, imate ključnu ulogu** da svojim odgovornim stavom i ispravnim, strpljivim, odnosom i razgovorom možete pružiti podršku djetetu u davanju istinitih i tačnih informacija o učešću u krivičnom djelu. Ukoliko ste i sami svjesni da je vaše dijete počinilo krivično djelo, jako je bitno da sami budete informirani o posljedicama koje nosi cjelokupni krivični postupak.

3. Jer želite smanjiti mogućnost da Vaše dijete ponovi krivično djelo

Zanimljivo je da se ovakva djeca, koja su po prvi put počinila lakše krivično djelo, a nakon što ih se upozori, rijetko ponovno pojave u krivičnom postupku. Razlog za to je jako jednostavan: jer su odmah nakon učinjenja djela jasno upozorena na štetnost njihovog ponašanja i na posljedice ponavljanja takvog ponašanja. **Podržavanjem djeteta da prihvati svoju odgovornost, Vi štitite svoje dijete i pozitivno utičete na njega.**

Šta je bitno, da kao roditelj maloljetnog djeteta koje se našlo u sukobu sa zakonom, znate o krivičnom postupku koji slijedi?

- Ako Vaše dijete u vrijeme učinjenja djela nije navršilo 14 godina, prema njemu se ne mogu izreći krivične sankcije niti primijeniti druge mjere, a tako ni policijsko upozorenje.
- Ako Vaše dijete, u vrijeme počinjenja krivičnog djela ima od 14 do 18 godina, krivično je odgovorno, tj. mogu mu se izreći krivične sankcije ili primijeniti druge mjere ukoliko je u vrijeme djela imalo od 14 do 18 godina.
- Pravo Vašeg djeteta je da mu se jasno kaže zbog čega je optužen i da mu se priznanje ne iznuđuje silom.
- Vaše dijete MORA imati pravo na pravnu pomoć branitelja koji ima poseban certifikat za rad s maloljetnicima kojeg možete kao roditelj sami angažirati ili će mu ga dodijeliti nadležni sud, ukoliko ga Vi ne možete angažirati tj. platiti. Njegova dužnost je da štiti najbolji interes Vašeg djeteta i aktivno učestvuje u svim fazama postupka što može podrazumijevati i davanje prijedloga za izricanje navedenih alternativnih metoda postupanja, ukoliko su tužilaštvo ili sud, iz bilo kojeg razloga, propustili razmotriti tu mogućnost.
- Vaše dijete ima pravo na Vaše prisustvo tokom cijelog postupka.
- Pravo na privatnost Vašeg djeteta koje je počinitelj krivičnog djela se poštuje u svim fazama postupka, tako da se u medijima neće objaviti ime i drugi podaci koji otkrivaju identitet Vašeg djeteta.

Šta je policijsko upozorenje?

- Policijsko upozorenje je mjera upozorenja koja se može izreći maloljetnom učiniocu lakšeg krivičnog djela, koji se u tom svojstvu javlja prvi put. Izriče je policajac za maloljetnike, u dogovoru s nadležnim tužiocem za maloljetnike.

Šta je cilj policijskog upozorenja?

- Cilj policijskog upozorenja je:
 - ukazati djetetu na njegovu grešku, da sistem postoji, i da će sljedeći put za isto ili drugo zabranjeno ponašanje biti primijenjena teža mjera;
 - djelovanje u najboljim interesima djeteta. Sistem ne želi kažnjavati dijete, niti ga provoditi kroz krivični postupak;
 - popravljenje ponašanja djeteta kroz mjeru policijskog upozorenja, koja ne uključuje odlazak na sud i nema karakter krivične evidencije o osuđivanosti maloljetnika i ne može se upotrijebiti na bilo koji način koji bi štetio maloljetniku.

Kada se Vašem djetetu može predložiti policijsko upozorenje?

- Da bi se Vašem djetetu, koje se našlo u sukobu sa zakonom, moglo izreći policijsko upozorenje potrebno je da budu zadovoljeni SVI navedeni uslovi:
 - Onda kada je krivično djelo koje je počinilo Vaše dijete "lakše" krivično djelo tj. djelo za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora **do tri godine**. To su npr. krivična djela: Laka tjelesna ozljeda, Učestvovanje u tuči, Oštećenje tuđe stvari, Krađa i dr.
 - Kada Vaše dijete **slobodno i dobrovoljno** priznaje krivično djelo.
 - Kada postoji **dovoljno dokaza** da je Vaše dijete zaista počinilo krivično djelo.
 - Ako prema Vašem djetetu **ranije nije izricano** policijsko upozorenje, ako nije primijenjena odgojna preporuka ili izricana krivična sankcija.

Šta možete učiniti Vi, kao roditelj djeteta kojem je predloženo policijsko upozorenje?

- Recite djetetu da ga prihvatate i volite bez obzira na grešku koju je učinio/la, kao i negativne posljedice takve greške.
- Pomozite mu da stekne dovoljno povjerenja u Vas, što je preduslov toga da vam se povjeri i ispriča do detalja, kako je došlo do nemilog događaja. Jednako tako je važno da podstaknete dijete da vam ispriča ili pokaže svoja osjećanja koja su u takvim situacijama najčešće veoma pomiješana. Uglavnom je prisutna emocija straha i strepnje zbog posljedica onoga što je učinio/la.
- ***Osudite ono što je dijete učinilo, ali nikako nemojte osuđivati njega/nju kao ličnost.***
- Vaša reakcija ne smije prijeći u prezaštitničko ponašanje prema djetetu i negaciju njegove krivice – TO NIJE DOBRO ZA DIJETE, jer na taj način sprečavate i onemogućujete da dijete stekne uvid u ono što je pogriješilo, te da iz te greške nauči, što je najsnažnija prevencija, odnosno način zaštite od eventualno budućih krivičnih djela.
- Jako je bitno da prije i tokom cjelokupnog postupka saslušanja pažljivo slušate šta govori Vaše dijete, i pružite mu podršku da o djelu za koje se sumnjiči kaže punu istinu, te da podržite i pohvalite njegovo prihvatanje odgovornosti: ovakvim postupkom već činite najbolje za svoje dijete.

Kako izgleda postupak izricanja policijskog upozorenja?

- Kada su zadovoljeni svi uslovi za izricanje policijskog upozorenja, policijski službenik certificiran za rad s djecom, **u roku od 3 dana** od dana saslušanja, poziva Vas i Vaše dijete, kao i branitelja koji je prisustvovao saslušanju Vašeg djeteta u službene prostorije policije.
- U službenim prostorijama, u Vašem prisustvu i prisustvu advokata - branioca Vašeg djeteta, policijski službenik će Vašem djetetu ukazati na društvenu neprihvatljivost i štetnost njegovog ponašanja, posljedice koje takvo ponašanje može na njega imati, kao i na mogućnost vođenja krivičnog postupka i izricanje krivične sankcije u slučaju ponovnog izvršenja krivičnog djela.

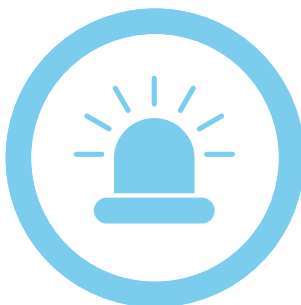
Jako je bitno da znate da priznanje Vašeg djeteta da je učinilo krivično djelo nakon toga ne može biti korišteno protiv njega u bilo kojem drugom naknadnom postupku.

Šta će se desiti ukoliko Vaše dijete ne priznaje krivično djelo za koje postoji dovoljno dokaza da ga je počinilo?

- Tužilac će pokrenuti pripremni postupak prema Vašem djetetu, u kojem će tražiti dodatne podatke o Vašem djetetu ili dodatne informacije, detaljnije uključivanje centra za socijalni rad (socijalnu, psihološku, pedagošku i eventualno medicinsku/psihijatrijsku procjenu Vašeg djeteta) s ciljem prikupljanja što većeg broja dokaza o ponašanju i ličnosti Vašeg djeteta i porodičnih prilika, roditeljskog odnosa i odgovornosti i sl.
- Kada prikupi ove informacije, tužilac će podnijeti prijedlog sudu za izricanje krivične sankcije, nakon čega ćete Vi i Vaše dijete, zajedno sa ostalim svjedocima i advokatom biti pozivani na sud.
- Sud će nakon okončanog postupka, a na osnovu svih dokaza, donijeti rješenje Vašem djetetu kojim mu se izriče krivična sankcija ili će donijeti rješenje kojim će se postupak obustaviti.

Ovisno o težini i okolnostima počinjenja krivičnog djela, krivične sankcije mogu uključivati:

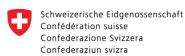
- Mjere upozorenja i usmjeravanja kojima se Vaše dijete u sudskom postupku upozorava na štetnost učinjenog i na posljedice ponovnog činjenja krivičnog djela.
- Mjere pojačanog nadzora kojima ste dužni pojačano nadzirati Vaše dijete kroz određeni period u saradnji s nadležnim centrom za socijalni rad ili njegovo ponašanje nadzire centar za socijalni rad uz Vaše potpuno uključivanje i saradnju.
- Zavodske mjere (upućivanje u odgojni centar ili druge ustanove za odgoj i vaspitanje djece);
- Kazna maloljetničkog zatvora koja se može izreći samo starijim maloljetnicima.
- O izrečenim odgojnim mjerama se vodi krivična evidencija i ovi podaci se mogu dati samo sudu, tužilaštvu, organima unutarnjih poslova i organima starateljstva.

PRAVDA ZA SVAKO DIJETE

*Biro za ljudska prava Tuzla
Human Rights Office Tuzla*

Izrada i izdavanje ove publikacije dio je UNICEF-ovog projekta „Pravda za svako dijete“ koji se realizuje uz podršku vlada Švedske i Švajcarske. Stavovi i mišljenja izneseni u ovoj publikaciji su stavovi autora i ne odražavaju nužno politike i stavove

Švicarska agencija za razvoj i saradnju SDC